

**Postawy studentów kierunku lekarskiego wobec życia a ich przekonania
na temat działań w odniesieniu do człowieka nieuleczalnie chorego.**

Streszczenie:

Wprowadzenie: Praca lekarzy jest bardzo wymagająca zarówno pod względem intelektualnym, jak również emocjonalnym. Studia medyczne bardziej niż inne kierunki kształcenia mogą konfrontować z cierpieniem. Lekarze w swojej pracy spotykają także osoby, których choroby nie udaje się wyleczyć, towarzyszą umierającym. Istotne jest dobre przygotowanie lekarzy do takich zadań.

Cel pracy: Celem tej pracy było poznanie postaw wobec życia i przekonań na temat działań w odniesieniu do nieuleczalnie chorych osób na zaawansowanym etapie choroby oraz rozpoznanie czynników mogących wpływać na te przekonania w grupie studentów różnych lat kierunku lekarskiego. Przedmiotem zainteresowania były także doświadczenia studentów związane z towarzyszeniem osobom zbliżającym się do śmierci.

Metody: Badanie zrealizowano według modelu eksploracyjnego, przeprowadzono metodą kwestionariuszową w grupie studentów z 1, 3 i 6 roku kierunku lekarskiego z wykorzystaniem Kwestionariusza Postaw Życiowych (KPŻ) oraz dodatkowych pytań (na temat przekonań na temat eutanazji, uporczywej terapii, wspomaganego samobójstwa, istotności różnych kompetencji w wykonywaniu zawodu lekarza, a także rodzaju własnej motywacji do wyboru zawodu lekarza, doświadczenia towarzyszenia w umieraniu człowiekowi). Analizy statystycznej dokonano z wykorzystaniem programu R (statystyki opisowe, porównanie różnic między grupami, weryfikacja zależności między zmiennymi, regresja liniowa wstecz).

Wyniki: Spośród 458 studentów, którzy wzięli udział w badaniu, większość uzyskała średnie wyniki we wszystkich skalach KPŻ, bez istotnych różnic pomiędzy poszczególnymi latami studiów. Ogólnie 47% studentów opowiedziało się za legalizacją eutanazji (najwięcej na 3. roku: 61%) uporczywą terapię poparło 30% studentów (na 6 roku 46%), za wspomaganym samobójstwem ogółem 17% (na 6 roku 26%). Studenci trzeciego roku wyrazili najbardziej zdecydowane przekonania (zarówno najwięcej opowiedziało się bardzo za, jak i bardzo przeciw eutanazji).

Współwystępowanie wyników w poszczególnych skalach KPŻ i przekonań na temat działań w odniesieniu do nieuleczalnie chorego człowieka na zaawansowanym etapie choroby dotyczyło wielu skal i było bardzo słabe.

Doświadczenie towarzyszenia umierającej osobie miało 38% wszystkich badanych, a z 6 roku 47% (osobie sobie bliskiej lub pacjentowi), w tym 32% studentów 6 roku towarzyszyło umierającemu pacjentowi. Najczęściej podawaną trudnością w takim kontakcie było poczucie bezradności (25%) i własne uczucia (21%). Z doświadczeń tych studenci wyciągali wnioski głównie na tematy egzystencjalne (27%), co warto robić w podobnej sytuacji (26%), 27% nie podało wniosków. Osoby, które towarzyszyły umierającej osobie, słabiej poparły uporczywą terapię, niż osoby bez takiego doświadczenia.

Czynnikami wyjaśniającymi poparcie poszczególnych działań w odniesieniu do nieuleczalnie chorych osób na zaawansowanym etapie choroby okazały się między innymi uzasadnianie własnych przekonań względami religijnymi (mniejsze poparcie eutanazji i uporczywej terapii), deklarowany lęk przed śmiercią (większe poparcie eutanazji i uporczywej terapii), towarzyszenie umierającej bliskiej osobie (ujemnie z przekonaniem na temat uporczywej terapii), opisanie własnych wniosków z towarzyszenia umierającej osobie jako trudności (związane silniejszym z poparciem eutanazji) oraz wyniki w niektórych skalach KPŻ (nieznacznie wpływające na przekonania).

Wnioski: Większość studentów kierunku lekarskiego, uczestniczących w tym badaniu, zintegrowało skutecznie własne doświadczenia życiowe, łącznie z tymi związanymi ze studiami, na poziomie podobnym do innych osób (ponieważ uzyskała średnie wyniki w KPŻ). Wyniki KPŻ miały słaby związek z przekonaniem na temat działań w odniesieniu do osób z zaawansowaną nieuleczalną chorobą. Doświadczenie umierającym osobom okazało się być poruszającym dla studentów, nie zawsze potrafili oni wyciągać z tego doświadczenia wnioski. Istotnym zdaje się stwarzanie studentom kierunku lekarskiego okazji do kontaktu z pacjentami także u kresu życia, z zapewnieniem im możliwości wsparcia zarówno merytorycznego (co robić) jak i emocjonalnego (aby nie pozostali w tym doświadczeniu sami), już od początku studiów.

Słowa kluczowe: studenci medycyny, postawy wobec życia, eutanazja, wspomagane samobójstwo, uporczywa terapia, poczucie sensu życia, nauczanie, medycyna paliatywna, umieranie

Medical students' attitudes towards life and their convictions about possible activities in end of life care

Abstract:

Introduction: The physicians' work is very demanding both in intellectual and emotional dimension. Medical studies confront with suffering more than many other fields of study. Doctors often accompany people, who are incurably ill, the dying people. Proper preparation of future doctors for such experiences is of a great importance.

Aim of study: The aim of this work was to assess the attitudes towards life and convictions about activities in end of life of people suffering from incurable advanced illness, which represent medical students of different years and also identification of possible factors influencing these convictions. Additionally, the experiences that students had while accompanying person who was approaching own death were the object of interest.

Methods: This research was realized in the exploratory model, with use of questionnaires: Life Attitude Profile – Revised LAP-R and additional questions (on students convictions about euthanasia, physician assisted suicide, persistent / futile medical treatment, motivations for choosing medical profession, perceived importance of certain skills in performing the job of physician, own experiences in accompanying dying people) conducted in the group of medical students of 1st, 3rd and 6th year of studies. Statistical analysis was done in R program (descriptive statistics, groups comparison, linear regression analysis).

Results: Most of 458 students, who took part in this research, got average scores in LAP-R test, no difference among years of studies. 47% of students were for legalizing euthanasia (the most in the 3rd year: 61%), persistent medical treatment was supported by 30% students (at 6th year 46%), 17% of students were for physician assisted suicide (at 6th year 26%). The 3rd year students presented the strongest views (both most fully supporting and fully disapproving euthanasia).

Association between results in scales of LAP-r test and students' convictions on euthanasia, physician assisted suicide and persistent medical treatment were numerous and weak.

38% of all researched students had the experience of accompanying the person approaching death (patient or relative), 47% of 6th year students, including 32% of 6th year students having experienced accompanying patient approaching death (not a relative). The most common

difficulty that students experienced in such contact was feeling helpless (25%) and own emotions (21%). Lessons that students learned from these experiences were mainly in existential reasoning (27%), learning what is worth doing in similar situation in future (26%), but 27% of students did not write any conclusions.

Students, who assisted person approaching death, did not support persistent medical treatment as much as those without such experience.

Factors which impacted convictions on certain activities in end of life care were among others: giving religious reasons for own convictions (weaker support for euthanasia and physician assisted suicide), declaring experiencing fear of death (stronger support for euthanasia and physician assisted suicide), experience of accompanying dying relative (weaker support for persistent medical treatment), describing own conclusions from accompanying dying person as a difficulty (stronger support for euthanasia) and results in LAP-R (weak impact on convictions of students).

Conclusions: Most of medical students, who participated in this research, successfully integrated their life and study experiences, similarly as other persons in general population (as gained average scores in LAP-R). The results of LAP-R were slightly related with students' convictions on activities towards people in end of life care. The experience of accompanying dying people impacted students, not everyone succeeded in making conclusions out of this experience. Giving medical students the opportunity to having contact with patients at their end of life stage, both with theoretical (what and how to do) and emotional (not to be left with this experience alone) support is necessary, starting at the initial years of studies.

Key words: medical students, attitudes towards life, physician assisted suicide, persistent medical treatment, euthanasia, sense of purpose of life, palliative medicine, teaching, dying